M-76

कु. सं. ॐ श्रीगणेशाय नमः अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा हिमालयो नाम नगाधिराजः पूर्वापरौ
तोयनिधी वगाह्य स्थितः पृथिव्या इव मानदण्डः १ यं सर्वशैलाः परिकल्प्य वत्सं मेरौ स्थिते
दोग्धरि दोहदक्षे भास्वन्ति रत्नानि महौषधीश्च पृथूपदिष्टां दुदुहुर्धरित्रीम् २ अन
न्तरत्नप्रभवस्य यस्य हिमं न सौभाग्यविलोपि जातम् एको हि दोषो गुणसन्निपाते नि
मज्जतीन्दोः किरणेष्विवाङ्कः ३ यश्चाप्सरोविभ्रममण्डनानां सम्पादयित्रीं शिखरैर्
बिभर्ति वलाहकच्छेदविभक्तरागामकालसन्ध्यामिव धातुमत्ताम् ४ आमेखलं सं

१

चरतांघनानांछायामधःसानुगतांनिषेव्यउद्वेजितावृष्टिभिराश्रयन्तेशृङ्गाणि
यस्यातपवन्तिसिद्धाः ५ पदंतुषारस्रुतिधौतरक्तंयस्मिन्नदृष्ट्वापिहतद्विपानां
विदन्तिमार्गंनखरन्ध्रमुक्तैर्मुक्ताफलैःकेसरिणांकिराताः ६ न्यस्ताक्षराधा
तुरसेनयत्रभूर्जत्वचःकुञ्जरबिन्दुशोणाः व्रजन्तिविद्याधरसुन्दरीणामन
ङ्गलेखक्रिययोपयोगम् ७ यःपूरयन्कीचकरन्ध्रभागान्दरीमुखोत्थेन
समीरणेन उद्गास्यतामिच्छतिकिन्नराणांतानप्रदायित्वमिवोपगन्तुम् ८

गाव

२

कपोलकण्डूः करिभिर्विनेतुं विघट्टितानां सरलद्रुमाणां यत्र स्रुतक्षीरतया
प्रसूतः सानूनि गन्धः सुरभीकरोति वनेचराणां वनितासखानां
दरीगृहोत्सङ्गनिषक्तभासः भवन्ति यत्रौषधयो रजन्यामतैल
पूराः सुरतप्रदीपाः उद्वेजयत्यङ्गुलिपार्ष्णिभागान् मार्गे शि
लीभूतहिमेऽपि यत्र न दुर्वहश्रोणिपयोधरार्त्ता भिन्दन्ति
मन्दां गतिमश्वमुख्यः दिवाकराद्रक्षति यो गुहासु लीनं दिवाभी

स्त्रिया

२

तमिर्वाधकारम् क्षुद्रेऽपि नूनं शरणं प्रपन्ने ममत्वमुच्चैःशिरसां
सतीव ॥१२॥ लांगूलविक्षेपविसर्पिशोभै-रितस्ततश्चन्द्रमरीचिगौ
रैः यस्यार्थयुक्तं गिरिराजशब्दम् कुर्वन्ति वालव्यजनैश्चमर्यः ॥१३॥
यत्रांशुकाक्षेपविलज्जितानां यदृच्छया किंपुरुषांगनानां
दरीगृहद्वारविलम्बिबिंबास्तिरस्करिण्यो जलदा भवन्ति ॥१४॥ भा
गीरथीनिर्झरशीकराणाम् वोढा मुहुः कम्पितदेवदारुः य
द्वायुरन्विष्टमृगैः किरातै-रासेव्यते भिन्नशिखण्डिबर्हः

२ प्रर्षिसस्नावच्चितावृशोषणापघोविवस्वान्परिवर्त्तमानः पद्मानि यस्याग्रसरो
रुहाणिप्रबोधयत्यूर्द्धमुखैर्मयूखैः १६ यत्रांगयोमित्वमवेद्य सारं धर पस
श्रीधरणक्षमैश्च प्रजापतिः कल्पितयज्ञभागं शैलाधिपत्यम्॥
स्वयमन्वतिष्ठत् १७ समानसीमेक सखः पितृणाम् कन्यांकुल
स्यस्थितयेस्थितिज्ञः मेनांमुनीनामपिमाननीयामात्मानुरू॥
पांविधिनोपयेमे १८ कालक्रमेणाथतयोः प्रवृत्ते स्वरूपयोग्ये
योग्ये सुरतप्रसंगे मनोरमं यौवनमुद्वहन्त्याःगर्भोऽभवद्भूध
भ्राव
२

र राजपत्न्याः॥१९॥ असूत सा नागवधूपभोग्यं मेनाकमम्भोनिधिबद्धस-
ख्यम्। क्रुद्धेऽपि पक्षच्छिदि वृत्रशत्राववेदनाज्ञं कुलिशक्षतानाम्॥२०॥
अथावमानेन पितुः प्रयुक्ता दक्षस्य कन्या भवपूर्वपत्नी सती सती
योगविसृष्टदेहा तां जन्मने शैलवधूं प्रपेदे॥२१॥ सा भूधराणाम-
धिपेन तस्यां समाधिमत्यामुदपादि भव्या सम्यक्प्रयोगादपरिक्ष-
तायां नीताविवोत्साहगुणेन संपत्॥२२॥ प्रसन्नदिक्पांसुवि-
विक्तवातं शंखस्वनानंतरपुष्पवृष्टि शरीरिणां स्थावरजंगमा-
नां सुखाय तज्जन्मदिनं बभूव॥२३॥ तया दुहित्रा सुतरां सवि-

नौ स्फुरत्प्रभामण्डलया चकासे विदूरभूमिर्नवमेघशब्दा
दुद्भिन्नया रत्नशलाकयेव ॥२४॥ दिने दिने सा परिवर्द्धमाना
लब्धोदया चान्द्रमसीव लेखा पुपोष लावण्यमयान्विशेषान्
ज्योत्स्नान्तराणीव कलान्तराणि ॥२५॥ तां पार्वतीत्याभिजनेन पूर्वे उपाधेन
नाम्ना बन्धुप्रियां बन्धुजनो जुहाव उमेति मात्रा तपसो निषिद्धा
पश्चादुमाख्यां सुमुखी जगाम ॥२६॥ महीभृतः पुत्रवतोऽपि
दृष्टिस्तस्मिन्नपत्ये न जगाम तृप्तिम् अनन्तपुष्पस्य मधोर्हि
चूते द्विरेफमाला सविशेषसङ्गा ॥२७॥ प्रभामहत्या शिखयेव

व दीपस्त्रिमार्गयेव त्रिदिवस्य मार्गः संस्कारवत्येव गिरा मनी-
षी तया स पूतश्च विभूषितश्च ॥२८॥ मन्दाकिनीसैकत-
वेदिकाभिः सा कन्दुकैः कृत्रिमपुत्रकैश्च रेमे मुहुर्मध्यगता
सखीनां क्रीडारसं निर्विशतीव बाल्ये ॥२९॥ तां हंसमालाः
शरदीव गङ्गां महौषधिं नक्तमिवात्मभासः स्थिरोपदे-
शामुपदेशकाले प्रपेदिरे प्राक्तनजन्मविद्याः ॥३०॥

५कु.शं.

असम्भृतंमण्डनमङ्गयष्टेरनासवाख्यंकरणंमदस्य कामस्यपुष्पव्यतिरिक्त
मस्त्रंबाल्यात्परंसाथवयःप्रपेदे ३१ उन्मीलितंतूलिकयेव चित्रंसूर्यांशु
भिर्भिन्नमिवारविन्दम् बभूवतस्याश्चतुरस्रशोभि वपुर्विभक्तंनवयौवने
न ३२ अभ्युन्नताङ्गुष्ठनखप्रभाभिर्निक्षेपणाद्रागमिवोद्गिरन्तौ आजह्रतुस्त
च्चरणौपृथिव्यांस्थलारविन्दश्रियमव्यवस्थाम् ३३ सा राजहंसैरिव स
न्नताङ्गीगतेषु लीलाञ्चितविक्रमेषु व्यनीयत प्रत्युपदेशलुब्धैरादि

त्सुभिंनंनूपुरशिञ्जितानि ३४ वृतानुपूर्वे च न चातिदीर्घे जंघे शु
भे सृष्टवतस्तदीये शेषाङ्गनिर्माणविधौ विधातुर्लावण्य उत्पाद्य
इवास यत्नः ३५ नागेन्द्रहस्तास्त्वचि कर्कशत्वादेकान्तशैत्यात्क
दलीविशेषाः लब्ध्वापि लोके परिणाहि रूपं जातास्तदूर्वोरुपमा
नबाह्याः ३६ एतावता नन्वनुमेयशोभि काञ्चीगुणस्थानमनि
न्दितायाः आरोपितं यद्गिरिशेन पश्चादनन्यनारीकमनीयमं

११ कु

कु॰
सं॰ ६

तस्याः प्रविष्टा नतनाभिरंध्रं रराज तन्वी नवरोमराजिः नीवीमतिक्रम्य
सितेतरस्य तन्मेखलामध्यमणेरिवार्चिः ३८ मध्येन सा वेदिविलग्नम
ध्या वलित्रयं चारु बभार बाला आरोहणार्थं नवयौवनेन कामस्य सो
पानमिव प्रयुक्तं ३९ अन्योन्यमुत्पीडयदुत्पलाक्ष्याः स्तनद्वयं पाण्डु
तथा प्रवृद्धं मध्ये यथा श्याममुखस्य तस्य मृणालसूत्रान्तरमप्यल
भ्यं ४० शिरीषपुष्पाधिकसौकुमार्यौ बाहू तदीयाविति मे

वितर्कैः पराजितेनापिकृतौहरस्ययौकण्ठपाशौमकरध्वजेन ४१

कण्ठस्यतस्याःस्तनवन्धुरस्यमुक्ताकलापस्यचनिस्तलस्यअन्योन्यशो

भाजननाद्वभूवसाधारणोभूषणभूष्यभावः ४२ चन्द्रंगतापद्म

गुणान्नभुङ्क्तेपद्माश्रिताचान्द्रमसीमभिख्यां उमामुखन्तुप्र

तिपद्यलोलाद्विसंश्रयांप्रीतिमवापलक्ष्मीः ४३ पुष्पंप्रवालोपहि

तंयदिस्यान्मुक्ताफलंवास्फुटविद्रुमस्थं ततोऽनुकुर्याद्विशदस्य

कु० मा
७

तस्यास्ताम्रौष्ठपर्यस्तरुचः स्मितस्य ॥४४॥ स्वरेण तस्या
ममृतस्रुतेव प्रजल्पितायामभिजातवाचि अप्यन्यपुष्टा
प्रतिकूलशब्दा श्रोतुर्वितन्त्रीरिव ताड्यमाना ॥४५॥ प्रवा
तनीलोत्पलनिर्विशेषमधीरविप्रेक्षितमायताक्ष्या ।
तया गृहीतं नु मृगाङ्गनाभ्यस्ततो गृहीतं नु मृगाङ्गना
भिः ॥४६॥ तस्याः शलाकाञ्जननिर्मितेव कान्तिर्भ्रुवोरा

शिव
७

यत्तलेखेयोयी तांवीक्ष्य लीलाचतुरामनङ्गः स्वचापसौन्दर्य्यमदं मुमोच ४७
लज्जान्तिरश्चांयदिचेतसिस्यादसंशयंपर्वतराजपुत्र्याः तंकेशपाशंप्र
समीक्ष्यकुर्य्युर्वालप्रियत्वंशिथिलंचमर्य्यः ४८ सर्वोपमाद्रव्यसमुच्चये
नयथाप्रदेशंविनिवेशितेनसानिर्म्मिताविश्वसृजाप्रयत्नादेकस्थसौ
न्दर्य्यदिदृक्षयेव ४९ तांनारदः कामचरः कदाचित्कन्यांकिलप्रे
क्ष्यपितुःसमीपेसमादिदेशैकवधूंभवित्रींप्रेम्णाशरीरार्द्धहरांह कु

गुरुः प्रगल्भेऽपि वयस्यतोऽस्यास्तस्थौ निवृत्तान्यवराभिलाषः ऋते कृ
शानोर्न हि मंत्रपूतमर्हन्ति तेजांस्यपराणि हव्यम् ५१ अयाचितारं न हि
देवदेवमद्रिः सुतां ग्राहयितुं शशाकाभ्यर्थनाभङ्गभयेन साधुर्मा
ध्यस्थ्यमिष्टेऽप्यवलम्बतेऽर्थे ५२ यदैव पूर्वे जनने शरीरं सा दक्षरोषात्
सुदती ससर्ज तदाप्रभृत्येव विमुक्तसङ्गः पतिः पशूनामपरिग्रहोऽभूत्
५३ स कृत्तिवासास्तपसे यतात्मा गङ्गाप्रवाहोक्षितदेवदारु प्रस्थं हिमाद्रे

मृगनाभिगन्धि किंचित् क्वणत्किन्नरमध्युवास ५४ गणा नमेरुप्रसवावतं

साः भूर्जत्वचः स्पर्शवतीर्दधानाः मनःशिलाविच्छुरिता निषेदुः शैलेय

नद्धेषु शिलातलेषु ५५ तुषारसंघातशिलाः खुराग्रैः समुल्लिखन्दर्पक

लः ककुद्मान् दृष्टः कथंचिद्गवयैर्विविग्नैरसोढसिंहध्वनिरुन्ननाद ५६

स्वयं विधाता तपसः फलानां

तत्राग्निमाधाय समित्समिद्धं स्वमेव मूर्त्यन्तरमष्टमूर्तिः केनापि कामेन

तपश्चचार ५७ अनर्घ्यमर्घ्येण तमद्रिनाथः स्वर्गौकसामर्चितमर्चयित्वा आरा

कु॰सं॰ ९ घन्नाधोस्या सुखे समेतं तां समादिदेश प्रयतां तनूजां ॥५८॥ प्रत्य-

र्थिभूतामपि तां समाधेः शुश्रूषमाणां गिरिशोऽनुमेने विकारहे-

तौ सति विक्रियन्ते येषां न चेतांसि त एव धीराः ॥५९॥ अवचित-

बलिपुष्पा वेदिसम्मार्गदक्षा नियमविधिजलानां बर्हिषां

चोपनेत्री गिरिशमुपचचार प्रत्यहं सा सुकेशी नियमितपरिखेदा तच्छिर-

श्चन्द्रपादैः ॥६०॥ इति कुमारसम्भवे महाकाव्ये उमोत्पत्तिर्नाम प्रथमः सर्गः

८

तस्मिन् विप्रकृताः काले तारकेण दिवौकसः। तुरासाहं पुरोधाय धाम स्वायम्भुवं
ययुः १ तेषामाविरभूद्ब्रह्मा परिम्लानमुखश्रियाम्। सरसां सुप्तपद्मानां प्रा
तर्दीधितिमानिव २ अथ सर्वस्य धातारं ते सर्वे सर्वतोमुखम्। वागीशं वाग्भि
रर्थ्याभिः प्रणिपत्योपतस्थिरे ३ नमस्त्रिमूर्तये तुभ्यं प्राक्सृष्टेः केवलात्मने
। गुणत्रयविभागाय पश्चाद्भेदमुपेयुषे ४ यदमोघमपामन्तरुप्तं बीजम
ज त्वया। अतश्चराचरं विश्वं प्रभवस्तस्य गीयसे ५ तिसृभिस्त्वमवस्थाभि
र्महिमानमुदीरयन्॥ प्रलयस्थितिसर्गाणामेकः कारणतां गतः॥ ६॥

२ कु॰सं॰ स्त्रीपुंसावात्मभागौते भिन्नमूर्तेः सिसृक्षया। प्रसूतिभाजः सर्गस्य तावेव

पितरौ स्मृतौ ७ स्वकालपरिमाणेन व्यस्तरात्रिंदिवस्य ते। यौ तु स्वप्नाव

बोधौ तौ भूतानां प्रलयोदयौ ८ जगद्योनिरयोनिस्त्वं जगदन्तो निरन्त

कः। जगदादिरनादिस्त्वं जगदीशो निरीश्वरः ९ आत्मानमात्मना

वेत्सि सृजस्यात्मानमात्मना। आत्मना कृतिना च त्वमात्मन्येव प्रलीय

से १० द्रवः सङ्घातकठिनः स्थूलः सूक्ष्मो लघुर्गुरुः। व्यक्तोव्यक्तेतर

श्चासि प्राकाम्यं ते विभूतिषु ११ उद्घातः प्रणवो यासां न्यायैस्त्रिभिर

२

दीरणाम् ।कर्मयज्ञः फलंस्वर्गस्त्वांसांत्वंप्रभवोगिराम् १२ त्वांमामनन्तिप्र
कृतिंपुरुषार्थप्रवर्तिनीम् । तदूर्ध्वीनमुदासीनंत्वामेवपुरुषंविदुः १३।
त्वंपितॄणामपिपितादेवानामपिदेवता ॥ परतोऽपिपरश्चासिविधाताचवे
धसामपि १४ त्वमेवद्रव्यंहोताचभोज्यंभोक्ताचशाश्वतः ।वेद्यश्चवेद
नीचासिध्याताध्येयञ्चयत्परम् १५ इतितेभ्यः स्तुतीः श्रुत्वायथार्थाः
हृदयङ्गमाः ।प्रसादाभिमुखोवेधाः प्रत्युवाचदिवौकसः १६ ॥ पुराण

२ कु॰सं॰ स्त्रीपुंसावात्मभागौते भिन्नमूर्तेः सिसृक्षया ।प्रसूतिभाजः सर्गस्य तावेव
पितरौ स्मृतौ ७ स्वकालपरिमाणेन व्यस्तरात्रिंदिवस्य ते । यौ तु स्वप्नाव
बोधौ तौ भूतानां प्रलयोदयौ ८ जगद्योनिरयोनिस्त्वं जगदन्तो निरन्त
कः । जगदादिरनादिस्त्वं जगदीशो निरीश्वरः ९ आत्मानमात्मना
वेत्सि सृजस्यात्मानमात्मना । आत्मना कृतिना च त्वमात्मन्येव प्रलीय
से १० द्रवः संघातकठिनः स्थूलः सूक्ष्मो लघुर्गुरुः । व्यक्तोव्यक्तेतर
श्चासि प्राकाम्यं ते विभूतिषु ११ उद्घातः प्रणवो यासां न्यायैस्त्रिभिरु

१

दीर्घाणाम्। कर्मयज्ञः फलं स्वर्गस्तासां त्वं प्रभवोऽजित॥ १२ त्वामामनन्ति प्र
कृतिं पुरुषार्थप्रवर्तिनीम्। तद्दर्शिनमुदासीनं त्वामेव पुरुषं विदुः॥ १३॥
त्वं पितॄणामपि पिता देवानामपि देवता॥ परतोऽपि परश्चासि विधाता वे
धसामपि॥ १४ त्वमेव हव्यं होता च भोज्यं भोक्ता च शाश्वतः। वेद्यश्च वेद
नीचासि ध्याता ध्येयञ्च यत्परम्॥ १५ इति तेभ्यः स्तुतीः श्रुत्वा यथार्था
हृदयङ्गमाः। प्रसादाभिमुखो वेधाः प्रत्युवाच दिवौकसः॥ १६॥ पुराण

स्य कवेस्तस्य चतुर्मुखसमीरिता ॥ प्रवृत्तिरासीच्छब्दानां चरितार्था चतुष्टयी १७
स्वागतं स्वानधीकारान् प्रभावैरवलम्ब्य वः ।युगपद्युगबाहुभ्यः प्राप्तेभ्यः
प्राज्यविक्रमाः १८ किमिदं द्युतिमात्मीयां न बिभ्रति यथा पुरा ।हिमक्लिष्ट
प्रकाशानि ज्योतींषीव मुखानि वः १९ प्रशमादर्चिषामेतदनुद्गीर्णसु
रायुधम् ।वृत्रस्य हन्तुः कुलिशं कुण्ठिताश्रीव लक्ष्यते २० किं चायम
रिदुर्वारः पाणौ पाशः प्रचेतसः ।मन्त्रेण हतवीर्यस्य फणिनो दैन्यमा

मौष्ट्रिवृत्ताः २१ कुबेरसमनःशूलं शंसतीव परभिवम्। अपविद्धगदो बाहुर्भग्न
शाख इव द्रुमः २२ यमोऽपि विलिखन्भूमिं दण्डेनास्तमितत्विषा। कुरुते
ऽस्मिन्नमोघेऽपि निर्वाणालातलाघवम् २३ अमी च कथमादित्याः प्रतापक्ष
खलतगतत्वात
तिशीतलाः। चित्रन्यस्ता इव गताः प्रकामालोकनीयताम् २४ पर्याकुलत्वा
न्मरुतां वेगभङ्गोऽनुमीयते। अम्भसामोघसंरोधः प्रतीपगमनादिव २५
आवर्जितजटामौलिविलम्बिशशिकोटयः। रुद्राणामपि मूर्द्धानः क्षत
हुङ्कारशंसिनः २६ लब्धप्रतिष्ठाः प्रथमं यूयं किं बलवत्तरैः। अपवादै

कृ.सं.

१२

रिवोत्तसर्गैः कृतव्यावृत्तयः परैः २७ तद्दृष्ट्वा तेवत्सोः किमितः प्राप्यिय
धैंसमागताः । मयिसत्स्वपि हि लोकानां रक्षोयुष्मास्वेवाश्रितार२८ ततो
मन्दानिलोद्धूतकमलाकरशोभिना । गुरुंनेत्रसहस्रेणनोदयामास
वासवः २९ सद्दिनेवं हरेस्सुरहः सहस्रनयनाधिकम । वाचस्पतिर्हवा
वेदं प्राञ्जलिर्जिल जासनर ३० एवं यदा स भगवन्नेत्र स्थ स्वं तःपरैः
पदंर । प्रत्येकं विनिवृत्तात्मा कर्तुं न शास्यति प्रयो । ३१ मब ह्रयमारो १२
बलीत्वारकाख्यो महासुरः । उपलब्धा बलोकानां धूमकेतुरिवोत्थितः ३२

पुरे त्तावन्तमेवास्यत्तनोति रविरातपम । दीर्घिकाकमलोन्मेषो यावन्मात्रेण
साध्यते ३३ सर्बाभिः सर्बदा चंद्रस्तं कलाभिर्न्निषेवते । नादत्ते केवलां ले
खां हरचूडामणीकृतां ३४ व्यावृत्तगतिरुद्याने कुसुमस्तेयसाध्वसा
त् । नवातिवायुस्तत्पार्श्वे तालवृन्तानिलाधिकं ३५ पर्य्यायसेवामुत्सृज्य
पुष्पसम्भारतत्पराः । उद्यानपालसामान्यमृतवस्तमुपासते ३६ तस्यो
य पौनयोग्यानि रत्नानि सरितांपतिः । कथमप्यम्भसामन्तरानिष्पतेः प्र
तीक्षते ३७ ज्वलन्मणिशिखाश्चैनं वासुकिप्रमुखा निशि । स्थिरप्रदी

२८ कु.सं. पतामेत्य भुजङ्गाः पर्य्युपासते ३८ तत्कृतानुग्रहापेक्षी तं मुहुर्दूतहारितैः।
अनुकूलयतीन्द्रोऽपि कल्पद्रुमविभूषणैः ३९ इत्थमाराध्यमानोऽपि क्लि-
श्नाति भुवनत्रयम्। शाम्येत् प्रत्यपकारेण नोपकारेण दुर्जनः ४० तेना-
मरवधूहस्तैः सदयालूनपल्लवाः। अभिज्ञाश्छेदपातानां क्रियन्ते
नन्दनद्रुमाः ४१ वीज्यते स हि संसुप्तः श्वाससाधारणानिलैः। चामरैः
सुरवन्दीनां बाष्पशीकरवर्षिभिः ४२ उत्पाट्य मेरुशृङ्गाणि क्षुण्णा-
नि हरितां खुरैः। आक्रीडपर्वतास्तेन कल्पिताः स्वेषु वेश्मसु ॥४३ २८

मन्दाकिन्याःपयःशेषंदिग्वारणमदाविलं।हेमाम्भोरुहशस्यानांतद्वा
प्योधामसांप्रतं ४४ भुवनालोकनप्रीतिःस्वर्गिभिर्नानुभूयते।खिली
भूतेविमानानांतदापातभयात्पथि ४५ यज्वभिःसंभृतंहव्यंविततेष्वध्व
रेषुसः।जातवेदोमुखान्मायीमिषतामाच्छिनत्तिनः ४६ उच्चैरुच्चैःश्रवा
स्तेनहयरत्नमहारिच।देहबद्धमिवेन्द्रस्यचिरकालार्जितंयशः ४७ ॥
तस्मिन्नुपायाःसर्वेनःक्रूरेप्रतिहतक्रियाः।वीर्यवन्त्यौषधानीव ॥

कु·सं

विकारे सान्निपातिके ४८ जयाशायत्र चास्माकं प्रतिघातोत्थितार्चिषा। हरि
चक्रेणतेनाऽऽस्यकण्ठे निष्कमिवार्पित्तम्४९ तदीयास्तोयदेष्वद्य पुष्करा
वर्त्तकादिषु। अभ्यस्यन्ति तटाघातं निर्जितैरावतोगजाः ५० तदिच्छामो
विभोस्रष्टुं सेनान्यं तस्य शान्तये। कर्म्मबन्धच्छिदं धर्म्मं भवस्येव मुमुक्ष
वः ५१ गोप्तारं सुरसैन्यानां यं पुरस्कृत्य गोत्रभित्। प्रत्यानेष्यति शत्रुभ्यो
वन्दीमिव जयश्रियम् ५२ वचस्यवसिते तस्मिन् ससर्ज्जगिरमात्मभूः।

गर्जितानन्तरं वृष्टिं सौभाग्येनजिकायसां ५३ सम्पत्तस्य तेवः कामोऽयं
कालः कश्चिन्नतीत्यतामः ।नत्वस्यासिद्धैयास्याभिसर्गव्यापारमौत्मनो ५४
३ ततः सदैत्वं प्राप्तश्रीर्नितंएवाहे तितयमं ।विषवृहोऽपिसंवर्द्धस्वयं
दैतुर्मसाम्प्रतमः ५५ वृतैतेनेदमेवप्राक्रमयोचास्मैप्रतिश्रुतमः ।वरेणाश
मितंलोकानैसंदग्धुंहितनपः ५६ संयुगेसायुगीनैजमयंतंप्रसहेत
कः ।अंशप्रादतेनिषिजेस्यनीललोहितरेतसः ५७ सहिदेवः परंज्योति

कु.सं.१५

स्तमःपारे व्यवस्थितम्। परिच्छिन्नप्रभावर्द्धिर्न मया न च विष्णुना५८ उ
मारूपेण ते यूयं संयमस्तिमितं मनः। शम्भोर्यतध्वमाक्रष्टुमयस्कां
तेन लोहवत्५९ उभे एव क्षमे वोढुमुभयोर्बीजमाहितम्। सा वा शम्भो
स्तदीया वा मूर्तिर्जलमयी मम६० तस्यात्मा शितिकण्ठस्य सैनापत्यमु
पेत्य वः। मोक्ष्यते सुरबन्दीनां वेणीर्वीर्यविभूतिभिः६१ इति व्याहृत्य वि
बुधान्विश्वयोनिस्तिरोदधे। मनस्याहितकर्तव्यास्तेऽपि देवा दिवं ययुः
६२ तत्र निश्चित्य कन्दर्पमगमत्पाकशासनः। मनसा कार्यसंसिद्धित्व

राद्धिगुणां रंहसा ६३ अथ स ललितयोषिद्भ्रूलताचारुशृंगं रतिवल

यपदांकं चापमासज्य कंठे। सहचरमधुहस्तन्यस्तचूतांकुरास्त्रः शतमख

मुपतस्थे प्रांजलिः पुष्पधन्वा॥६४॥ इति श्रीकालिदासकृतौ कुमारसंभवे मह

काव्ये ब्रह्माभिगमनो नाम द्वितीयः सर्गः २ तस्मिन्मघोनस्त्रिदशान्विहा

य सहस्रमक्ष्णां युगपत्पपात। प्रयोजनापेक्षितया प्रभूणां प्रायश्चलं गौर

वमाश्रितेषु १। स वासवेनासनसन्निकृष्टमितो निषीदेति विसृष्टभूमिः।

भर्तुः प्रसादं प्र[illegible]तिनन्द्य मूर्ध्ना वक्तुं मिथः प्राक्रमतैवमेनम् २ आज्ञा

१६ कृ

पय ज्ञात विशेषा। पुंसां लोकेषु यत्नेकरणीयमस्ति। अनुग्रहे संस्मरणाद्य
वृत्तमिच्छामि सर्वदैव तमाज्ञयातेऽद्व के नाम स्वयापदकाड्क्षिणि तेनिता
न्तदीर्घैर्जेनिततात्तपोभिः। यावद्भवत्पादितजसायकस्यमत्कार्मुकस्यास
न्निदेशवर्ती। अस्समत्तः कस्तव मुक्तिमार्गं पुनर्भवक्लेशभयात्प्रपन्नः। व
ध्वेश्वरं तिष्ठतु सुन्दरीणां मारेचितभ्रूचतुरैः कटाक्षैः। अक्षद्ध्यापितस्या
श्वानसापि नीतिं प्रयुक्तरागप्रणिधिर्द्विषस्ते। कस्यार्थधर्मौ वदपीडया

१६

मिसिन्धोस्तटावोघएवप्रवृद्धः ६ कामैकपत्नीव्रतदुःखशीलां लोलं मनश्चारु
तयाप्रविष्टं । नितम्बिनीमिच्छसि मुक्तलज्जां कण्ठे स्वयंग्राहनिषक्तबाहु
म् ७ कयासि कामिन्सुरतापराधात्पादानतः कोपनयावधूतः । त
स्याः करिष्यामि दृढानुतापं प्रवालशय्याशरणं शरीरम् ८ प्रसीद विश्रा
म्यतु वीर वज्रं शरैर्मदीयैः कतमः सुरारिः । बिभेतु मोघीकृतबाहुवी
र्यः स्त्रीभ्योऽपि कोपस्फुरिताधराभ्यः ९ तव प्रसादात्कुसुमायुधोऽ
पि सहायमेकं मधुमेव लब्ध्वा । कुर्यां हरस्यापि पिनाकपाणेर्धैर्यच्यु

१८ कु॰ सं॰ तिं के मम धन्विनोऽन्ये १० अथोरुदेशादवतार्य्यपादमाक्रान्तिसम्भावितपादपी
ठम् । संकल्पितार्थे विवृतात्मशक्तिमाखण्डलः काममिदं बभाषे ११ सर्वं
सखे त्वय्युपपन्नमेतदुभे ममास्त्रे कुलिशं भवांश्च । वज्रं तपोवीर्य्यमहत्सु
कुण्ठं त्वं सर्वतोगामि च साधकं च १२ अवैमि ते सारमतः खलु त्वां कार्ये
गुरुण्यात्मसमं नियोक्ष्ये । व्यादिश्यते भूधरतामवेक्ष्य कृष्णेन देहोद्व
हनाय शेषः १३ आशंसता बाणगतिं वृषाङ्के कार्य्यं त्वया नः प्रतिपन्नक ।
ल्पम् । निबोध यज्ञांशभुजामिदानीमुच्चैर्द्विषामीप्सितमेतदेव ॥१४॥ = ॥
१८

अमोघवीर्य्यप्रभवं भवस्य जयाय सेनान्यमुशन्ति देवाः । स च त्वदेकेषु
निपातसाध्यो ब्रह्माङ्गभूर्ब्रह्मणि योजितात्मा १५ तस्मै हिमाद्रेः प्रयतां
तनूजां यतात्मने रोचयितुं यतस्व । योषित्सु तद्वीर्य्यनिषेकभूमिः से
व क्षमेत्यात्मभुवोपदिष्टम् १६ गुरोर्न्नियोगाच्च नगेन्द्रकन्या स्थाणुं त
पस्यन्तमधित्यकायाम् । अन्वास्त इत्यप्सरसां मुखेभ्यः श्रुतं मया मत्प्र
णिधिः स वर्गः १७ तद्गच्छ सिद्ध्यै कुरु देवकार्य्यमर्थोऽयमर्थान्तरभा
व्य एव । अपेक्षते प्रत्ययमुत्तमं त्वां बीजाङ्कुरः प्रागुदयादिवाम्भः ॥१८॥

तस्मिन् सुराणां विजयाभ्युपाये तवैव नामास्त्रगतिः कृती त्वम् । अप्यप्र
सिद्धं यशसे हि पुंसामनन्यसाधारणमेव कर्म ॥१९॥ सुराः समभ्यर्थ
यितार एते कार्यं त्रयाणामपि विष्टपानाम् । चापेन ते कर्म न चाति
हिंस्रमहो बतासि स्पृहणीयवीर्यः ॥२०॥ मधुश्च ते मन्मथ साहचर्या
दसावनुक्तोऽपि सहाय एव । समीरणो नोदयिता भवेति व्यादिश्य
ते केन हुताशनस्य ॥२१॥ तथेति शेषामिव भर्तुराज्ञामादाय मूर्ध्ना

मदनः प्रतस्थे। ऐरावतास्फालनकर्कशेन हस्तेन पस्पर्श तदङ्गमि
न्द्रः २२ समाधवेनाभिमतेन सख्या रत्या च साशङ्कमनुप्रयातः। अ
ङ्गव्ययप्रार्थितकार्यसिद्धिः स्थाण्वाश्रमं हैमवतं जगाम २३ तस्मि
न् वने संयमिनां मुनीनां तपःसमाधेः प्रतिकूलवर्ती। सङ्कल्पयोने
रभिमानभूतमात्मानमाधाय मधुर्जजृम्भे २४ कुबेरगुप्तां दि
शमुष्णरश्मौ गन्तुं प्रवृत्ते समयं विलङ्घ्य। दिग् दक्षिणा गन्धव

१९ कु. सं. ह्मुखेन व्यलीकनिश्वासमिवोत्ससर्ज २५ असूत सद्यः कुसुमा
न्यशोकः स्कन्धात्प्रभृत्येव सपल्लवानि । पादेन नापैक्षत सुंदरी
णां संपर्कमाशिंजितनूपुरेण २६ सद्यः प्रवालोद्गमचारुपत्रे
नीते समाप्तिं नवचूतबाणे । निवेशयामास मधुर्द्विरेफान्नामा
क्षराणीव मनोभवस्य २७ वर्णप्रकर्षे सति कर्णिकारं दुनोति निर्गंध
तया स्म चेतः । प्रायेण सामग्र्यविधौ गुणानां पराङ्मुखी विश्वसृजः प्रव

वालेन्दुवक्राण्यविकाशभावाद्वभुःपलाशान्यतिलोहितानि।सद्योवसन्तेनस
मागतानांनखक्षतानीववनस्थलीनाम२९लग्नद्विरेफाञ्जनभक्तिचित्रं
मुखेमधुश्रीस्तिलकंप्रकाश्य।रागेणवालारुणकोमलेनचूतप्रवालो
ष्ठमलञ्चकार३०मृगाःप्रियालद्रुममञ्जरीणांरजःकणैर्विघ्नितदृष्टि
पाताः।मदोद्धताःप्रत्यनिलंविचेरुर्वनस्थलीर्मर्मरपत्रमोक्षाः३१
चूताङ्कुरास्वादकषायकण्ठःपुंस्कोकिलोयन्मधुरंचुकूज।मनस्वि

२० कु॰ सं॰ नीमानविघातदक्षंतदेवंजातंवचनंस्मरस्य ३२ हिमव्यपायाद्वि
शदाधराणामापाण्डुरीभूतमुखच्छवीनांस्वेदोद्गमःकिम्पुरुषा
ङ्गनानांचक्रेपदंपत्रविशेषकेषु ३३ तपस्विनःस्थाणुवनौकसस्ता
माकालिकींवीक्ष्यमधुप्रवृत्तिम्प्रयत्नसंस्तम्भितविक्रियाणांक
थञ्चिदीशामनसांबभूवुः ३४ तंदेशमारोपितपुष्पचापेरतिद्विती
येमदनेप्रपन्नेकाष्ठागतस्नेहरसानुविद्धंद्वन्द्वानिभावंक्रियया २०

विववुः ३५ मधु द्विरेफः कुसुमैकपात्रे पपौ प्रियां स्वामनुवर्तमानः ॥ शृङ्गे
ण च स्पर्शनिमीलिताक्षीं मृगीमकण्डूयत कृष्णसारः ३६ ददौ रसात्
पङ्कजरेणुगन्धि गजाय गण्डूषजलं करेणुः ॥ अर्द्धोपभुक्तेन बिसे
न जायां सम्भावयामास रथाङ्गनामा ३७ गीतान्तरेषु श्रमवारिले
शैः किञ्चित्समुच्छ्वासितपत्रलेखैः ॥ पुष्पासवाघूर्णितनेत्रशोभि प्रि
यामुखं किम्पुरुषश्चुचुम्बे ३८ पर्य्याप्तपुष्पस्तबकस्तनाभ्यः स्फुर

त्प्रवालोष्ठमनोहराभ्यः। लतावधूभ्यस्तरवोऽप्यवापुर्विनम्रशाखा
भुजबन्धनानि॥३९॥ श्रुताप्सरोगीतिरपि क्षणेऽस्मिन्हरः प्रसंख्या
नपरो बभूव। आत्मेश्वराणां न हि जातु विघ्नाः समाधिभेदप्रभवो
भवंति॥४०॥ लतागृहद्वारगतोऽथ नन्दी वामप्रकोष्ठार्पितहेमवेत्रः
मुखार्पितैकाङ्गुलिसंज्ञयैव मा चापलायेति गणान्व्यनैषीत्॥४१॥ निष्कम्प
वृक्षं निभृतद्विरेफं मूकाण्डजं शान्तमृगप्रचारम्। तच्छासनात्कानन

मेवसर्वंचित्रार्पितारम्भमिवावतस्थे ४२ दृष्टिप्रपातंपरिहृत्यतस्यका
मःपुरःशुक्रमिवप्रयाणे। प्रान्तेषुसंसक्तनमेरुशाखंध्यानास्पदं
भूतपतेर्विवेश ४३ सदेवदारुद्रुमवेदिकायांशार्दूलचर्मव्यवधा
नवत्याम्। आसीनमासन्नशरीरपातस्त्रियम्बकंसंयमिनंददर्श ४४
पर्य्यङ्कबन्धस्थिरपूर्वकायमृज्वायतंसन्नमितोभयांसम्। उत्तान
पाणिद्वयसन्निवेशात्प्रफुल्लराजीवमिवाङ्कमध्ये ४५ भुजङ्गमोन्न

कु. सं.
२२

द्धजटाकलापंकर्णावसक्तद्विगुणाक्षसूत्रम।कण्ठप्रभासङ्गविशेषनीलां
कृष्णत्वचंग्रन्थिमतींदधानम ४६ किंचित्प्रकाशस्तिमितोग्रतारैर्भ्रूवि
क्रियायांविरतप्रसङ्गैः।नेत्रैरविस्पन्दितपक्ष्ममालैर्लक्ष्यीकृतघ्राण
मधोमयूखैः ४७ अवृष्टिसंरम्भमिवाम्बुवाहमपामिवाधारमनुत्तर
ङ्गम।अन्तश्चराणांमरुतांनिरोधान्निवातनिष्कम्पमिवप्रदीपम ४८ क
पालनेत्रान्तरलब्धमार्गैर्ज्योतिःप्ररोहैरुदितैःशिरस्तः।मृणालसू

त्राधिकसौकुमार्य्यंवालस्यलक्ष्मींग्लपयन्तमिन्दोः ४९ मनोनवद्वार
निषिद्धवृत्तिंहृदिव्यवस्थाप्यसमाधिवश्यम् ।यमक्षरंक्षेत्रविदोविदुस्त
मात्मानमात्मन्यवलोकयन्तम् ५० स्मरस्तथाभूतमयुग्मनेत्रंपश्य
न्नदूरान्मनसाप्यधृष्यम् ।नालक्षयत्साध्वससन्नहस्तःस्रस्तंश
रंचापमपिस्वहस्तात् ५१ निर्वाणभूयिष्ठमथास्यवीर्य्यंसन्धुक्ष
यन्तीववपुर्गुणेन ।अनुप्रयातावनदेवताभ्यामदृश्यतस्थावररा

जकन्या ५२ अशोकनिर्भर्त्सितपद्मरागमाकृष्टहेमद्युतिकर्णिकारमु
क्ताकलापीकृतसिन्धुवारं वसन्तपुष्पाभरणं वहन्ती ५३ आवर्जिता
किञ्चिदिव स्तनाभ्यां वासो वसाना तरुणार्करागम् । पर्याप्तपुष्पस्तव
कावनम्रा सञ्चारिणी पल्लविनी लतेव ५४ स्रस्तां नितम्बादवलम्बमा
ना पुनः पुनः केशरदामकाञ्चीम् । न्यासीकृतां स्थानविदा स्मरेण मौ
र्वीं द्वितीयामिव कार्मुकस्य ५५ सुगन्धिनिश्वासविवृद्धतृष्णं बि

म्वाधरासन्नचरैर्द्विरेफम्॥ इति त्वमेतांसंभ्रमलोलदृष्टिर्लीलारविंदेननिवारयन्ती॥ ५६॥ तांवीक्ष्य सर्वावयवानवद्यांरतेरपिह्रीपदमादधानाम्॥ जितेन्द्रिये शूलिनि पुष्पचापःस्वकार्यसिद्धिंपुनराशशंस॥ ५७॥ भविष्यतःपत्युहमाचशम्भोःसमाससादप्रतिहारभूमिम्॥ योगात्सचान्तःपरमात्मसंज्ञंदृष्ट्वापरंज्योतिरुपाररामः॥ ५८॥ ततोभुजङ्गाधिपतेःफणाग्रैरधःकथञ्चिद्धृतभूमिभागः॥ शनैःकृतप्राणविमुक्तिरीशःपर्यङ्कबन्धंनि

२४ कु.सं. विद्धं विभेद ५९ तस्मै शशंस प्रणिपत्य नन्दी शुश्रूषया शैलसुतामुपेतां प्र
वेशयामास च भर्तुरेनां भ्रुक्षेपमात्रानुमतप्रवेशां ६० तस्याः सखीभ्यां
प्रणिपातपूर्वं स्वहस्तलूनः शिशिरात्ययस्य। व्यकीर्यत त्र्यम्बकपादमू
ले पुष्पोच्चयः पल्लवभङ्गभिन्नः ६१ उमापि नीलालकमध्यशोभि विस्रं
सयन्ती नवकर्णिकारं। चकार कर्णच्युतपल्लवेन मूर्ध्ना प्रणामं वृषभ
ध्वजाय ६२ अनन्यभाजं पतिमाप्नुहीति सा तथ्यमेवाभिहिता भवेन। २५

न हीश्वरव्याहृतयः कदाचित्पुष्णंति लोके विपरीतमर्थं ॥६३॥ कामस्तु बा
णावसरं प्रतीक्ष्य पतङ्गवद्वह्निमुखं विविक्षुः । उमासमक्षं हरबद्धलक्ष्यः
शरासनज्यां मुहुराममर्श ॥६४॥ अथोपनिन्ये गिरिशाय गौरी तपस्विने
ताम्ररुचा करेण । विशोषितां भानुमतो मयूखैर्मन्दाकिनीपुष्करबीजमा
लाम् ॥६५॥ प्रतिग्रहीतुं प्रणयिप्रियत्वात् त्रिलोचनस्तामुपचक्रमे च । सम्मो
हनं नाम च पुष्पधन्वा धनुष्यमोघं समधत्त बाणम् ॥६६॥ हरस्तु किंचित्
परिलुप्तधैर्यश्चन्द्रोदयारम्भ इवाम्बुराशिः । उमामुखे बिम्बफलाध

२५ कु॰ सं॰ रोष्ठेव्यापारयामासविलोचनानि ६७ विवृण्वतीशैलसुतापिभावमङ्गैःस्फुर
द्बालकदम्बकल्पैः।साचीकृताचारुतरेणतस्थौमुखेनपर्यस्तविलोच
नेन ६८ अथेन्द्रियक्षोभमयुग्मनेत्रःपुनर्वशित्वाद्बलवन्निगृह्यहेतुं
स्वचेतोविकृतेर्दिदृक्षुर्दिशामुपान्तेषुससर्जदृष्टिम् ६९ सदक्षिणापाङ्ग
निविष्टमुष्टिंनतांसमाकुञ्चितसव्यपादम्।ददर्शचक्रीकृतचारु
चापंप्रहर्तुमभ्युद्यतमात्मयोनिम् ७० तपःपरामर्शविवृद्धमन्यो
र्भ्रूभङ्गदुष्प्रेक्ष्यमुखस्यतस्य।स्फुरन्नुदर्चिःसहसातृतीयादक्ष्णःकृशा

न्तः किल निष्प्रपातं ७१ क्रोधं प्रभो संहर संहरेति यावद्गिरः खे मरुतां च
रन्ति । तावत्स वह्निर्भवनेत्रजन्मा भस्मावशेषं मदनं चकार ७२ तीव्रा
भिषङ्गप्रभवेण वृत्तिं मोहेन संस्तम्भयतेन्द्रियाणाम् । अज्ञातभर्तृव्य
सना मुहूर्तं कृतोपकारेव रतिर्बभूव ७३ तमाशु विघ्नं तपसस्तपस्वी वन
स्पतिं वज्र इवावभज्य । स्त्रीसन्निकर्षं परिहर्तुमिच्छन्नन्तर्दधे भूतपतिः सभू
तः ७४ शैलात्मजापि पितुरुच्छिरसोऽभिलाषं व्यर्थं समर्थ्य ललितं वपुरा
त्मनश्च । सख्योः समक्षमिति चाधिकजातलज्जा शून्या जगाम भवना

 भिमुखीकपश्चित ७५ सपदि मुकुलिताक्षीं रुद्रसंरम्भभीत्या दुहितरमनुक
म्पामद्रिरादाय दोर्भ्यां सुरगज इव बिभ्रत् पद्मिनीं दन्तलग्नां प्रतिपथग
तिरासीत् वेगदीर्घीकृताङ्गः ७६ इति श्रीकालिदासकृतौ कुमारसम्भवे म
हाकाव्ये मदनदहनो नाम तृतीयः सर्गः ३ अथ मोहपरायणा सती विव
शा कामवधूर्विबोधिता । विधिना प्रतिपादयिष्यता नववैधव्यमसह्य
वेदनम् १ अवधानपरे चकार सा प्रलयान्तोन्मिषिते विलोचने । न विवे
द तयोरतृप्तयोः प्रियमत्यन्तविलुप्तदर्शनम् २ अयि जीवितनाथ जीवसी ।

त्वाभिधायोत्थितयात्तयापुरः।ददर्शपुरुषाकृतिक्षितौहरकोपानलभस्मकेवलम् ३
अथसापुनरेवविह्वलावसुधालिङ्गनधूसरस्तनी।विललापविकीर्णमूर्द्धजा
समदुःखामिवकुर्वतीस्थलीम् ४ उपमानमभूद्विलासिनांकरणंयत्तवकान्ति
मत्तया।तदिदंगतमीदृशींदशांनविदीर्येकठिनाःखलुस्त्रियः ५ क्वनुमां
त्वदधीनजीवितांविनिकीर्यक्षणभिन्नसौहृदः।नलिनींक्षतसेतुबन्धनो
जलसंघातइवासिविद्रुतः ६ कृतवानसिविप्रियंनमेप्रतिकूलंनचतेम
याकृतम्।किमकारणमेवदर्शनंविलपन्त्यैरतयेनदीयते ७ स्मरसि
स्मरमेखलागुणैरुतगोत्रस्खलितेषुबन्धनम्।च्युतकेशरदूषितेक्षणा

न्यवतंसोत्पलताडनानिवा ८ हृदयेवससीतिमत्प्रियंयदवोचस्तदवैमिकैत
वं। उपचारपदंनचेदिदंत्वमनङ्गःकथमक्षतारतिः ९ परलोकनवप्रवा
सिनःप्रतिपत्स्येपदवीमहंतव। विधिनाजनएषवञ्चितस्त्वदधीनंखलु
देहिनांसुखम् १० रजनीतिमिरावगुण्ठितेपुरमार्गेघनशब्दविक्लवाः
वसतिंप्रियकामिनांप्रियास्त्वदृतेप्रापयितुंकईश्वरः ११ नयनान्यरुणानिघू
र्णयन्वचनानिस्खलयन्पदेपदे। असतित्वयिवारुणीमदःप्रमदानामधु
नाविडम्बना १२ अवगम्यकथीकृतंवपुःप्रियबन्धोस्तवनि[illegible]लोदयः। ब
हुलेऽपिगतेनिशाकरस्तनुतांदुःखमनङ्गमोक्ष्यति १३ हरितारुणचारु

वंन्धनःकलपुंस्कोकिलशब्दसूचितः।वदसम्प्रतिकस्यवाणतांनवचूतप्रस
वोगमिष्यति१४अलिपङ्क्तिरनेकशस्त्वयागुणकृत्येधनुषोनियोजिता।
विरुतैःकरुणस्वनैरियंगुरुशोकामनुरोदितीवमाम्१५प्रतिपद्यमनोहरंव
पुःपुनरप्यादिशतावदुत्थितः।रतिदूतिपदेषुकोकिलांमधुरालापनिसर्ग
पण्डिताम्१६शिरसाप्रणिपत्ययाचितान्युपगूढानिसवेपथूनिचसुरता
निचतानितेरहःस्मरसंस्मृत्यनशान्तिरस्तिमे१७रचितंरतिपण्डितत्वयास्व
यमङ्गेषुममेदमार्तवम्।ध्रियतेकुसुमप्रसाधनंतवतच्चारुवपुर्नदृश्यते१८वि
बुधैरसियस्यदारुणैरसमाप्तेपरिकर्मणिस्मृतः।तमिमंकुरुदक्षिणेतरंच

रणं निर्मितरागमेहि मे १९ अहमेत्य पतङ्गवर्त्मना पुनरङ्काश्रयिणी भवामि
ते । चतुरैः सुरकामिनीजनैः प्रिय यावन्न विलोभ्यसे दिवि २० मदनेन विना
कृता रतिः क्षणमात्रं किल जीवितेति मे । वचनीयमिदं व्यवस्थितं रमण त्वाम
नुयामि यद्यपि २१ क्रियतां कथमन्त्यमण्डनं परलोकान्तरितस्य ते मया । स
ममेव गतोऽस्यतर्कितां गतिमङ्गेन च जीवितेन च २२ ऋजुतां नयतः स्म
रामि ते शरमुत्सङ्गनिषण्णधन्वनः मधुना सह सस्मितां कथां नयनोपान्त
विलोकितं च यत् २३ क्व नु ते हृदयंगमः सखा कुसुमायोजितकार्मुको